

SCHONE EN VUILE ZONE NIET LANGER VOLDOENDE?

PRRS-eradicatie op bedrijfsniveau begint bij biosecurity

Goede biosecurity is een absolute randvoorwaarde om PRRS en andere dierziekten buiten de deur te houden. Dat betoogde dr. Wouter Deley, Sr. Veterinarian and Health Manager van Hendrix Genetics Swine, afgelopen najaar tijdens een bijeenkomst van Agrivaknet in Nederland. Volgens Deley doen varkenshouders er goed aan hun sanitaire zones op het bedrijf tegen het licht te houden. Naast een schone en vuile zone kan een derde sanitaire zone nuttig zijn.

Tekst: Gerben Hofman • Beeld: Twan Wiermans en Hendrix Genetics Swine

In zijn functie bij Hendrix Genetics Swine adviseert Wouter Deley kernfokbedrijven wereldwijd over diergezondheid en biosecurity. Ook ondersteunt hij grote klanten van het fusiebedrijf van Hypor en Danish Genetics op dit thema. In de praktijk ziet hij dat er op veel bedrijven winst te behalen is. “Als we serieus werk willen maken van PRRS-eradicatie, dan moeten we eerlijk zijn over waar we vandaag staan.”

Biosecurity: bewezen succesfactor bij andere ziekten

Dat biosecurity kan bijdragen aan het uitbannen van ziekten, staat voor Deley buiten kijf. “In Europa zijn al heel wat dierziekten succesvol uitgebannen. Dat is nooit door één maatregel gekomen, maar door een combinatie van factoren: eenvoudige principes zoals een schone en een vuile weg, goede vaccins en

vooral regionale en nationale programma's met draagvlak in de sector.” Wanneer de gehele keten - varkenshouders, dierenartsen, adviseurs en overheid - dezelfde richting uitgaat, is er volgens hem veel mogelijk.

Als het gaat om PRRS mogen we niet trots zijn op onze biosecurity, vindt Deley. “Het virus is in 1992 binnengekomen in de varkenshouderij en is vervolgens de hele wereld overgewandeld. Het circovirus kon ongestoord dezelfde route volgen.”

Waarom we bij PRRS te weinig vooruitgang boeken

Ondanks tientallen jaren ervaring met PRRS blijft echte vooruitgang in eradicatie uit. Deley ziet daar meerdere oorzaken voor. “De infectiedruk van andere ziekteverwekkers is relatief laag geworden, waardoor biosecurity minder

aandacht kreeg. Daarnaast hebben vaccins bij PRRS niet altijd het gewenste effect, onder meer door de grote variatie aan virusstammen. Ook ontbraken lange tijd sterke regionale en nationale programma's, en nam de sector te vaak een afwachtende houding aan”, zo stelt Deley. Eradicatie van PRRS is volgens Deley toch goed mogelijk, zelfs of regionaal en nationaal niveau. “Eén van de redenen voor de fusie van Hypor en Danish Genetics was dat de PRRS-sanering in Denemarken zeer voortvarend gaat en we zo een high health-status kunnen garanderen vanuit al onze nucleus-locaties.”

Eerst buiten houden, dan pas uitroeien

PRRS-eradicatie speelt zich vooralsnog af op bedrijfsniveau. “Als je een ziekteverwekker wilt uitbannen, moet je eerst weten hoe die binnenkomt. Als je herintroductie niet kunt voorkomen, heeft het geen enkele zin om te

proberen het virus van je bedrijf te krijgen.” Zeker bij PRRS, waar de infectiedruk hoog kan zijn, is externe biosecurity cruciaal.

De beste manier om een pathogeen een bedrijf in te duwen, is via een varken. Dat risico is gelukkig redelijk goed beheersbaar via quarantaine en aankoopbeleid. Sperma vormt ook een risico, maar dat risico ligt lager dan bij dieren. In sperma kan een ziekteverwekker zich namelijk moeilijker vermenigvuldigen. Ervaringen in 2019 in Denemarken vertellen ons echter dat besmetting via sperma wel degelijk voor grote problemen kan zorgen. Ook transport speelt een grote rol, net als lucht. “Ik werk op fokbedrijven in bijvoorbeeld Duitsland, Spanje en Frankrijk die letterlijk in the middle of nowhere liggen,” vertelt Deley over dat laatste. “Maar als ik vandaag geld zou krijgen om luchtfilters te installeren, zou ik het meteen doen, mits het transport van de dieren eerst gezekerd is. Zeker in varkensdense gebieden is dat een maatregel die je serieus moet overwegen.”

Van twee naar drie sanitaire zones

De kern van Deleys betoog ligt bij het werken met sanitaire zones. Wie PRRS op bedrijfsniveau wil aanpakken, moet denken in zones met verschillende sanitaire status. Volgens Deley zijn twee zones - schoon en vuil - niet langer voldoende. “Ik ben ervan overtuigd dat we naar drie sanitaire zones moeten. In Frankrijk zijn ze daar al volop mee bezig.”

Het concept met drie zones bestaat uit een vuile zone, een Controlled Access Zone (CAZ) en een Restricted Access Zone (RAZ). De vuile zone omvat het publieke domein en maakt geen deel uit van het bedrijf. “Die zone is altijd besmet, punt,” zegt Deley. “Daar mag geen discussie over bestaan.”

De CAZ fungeert als buffer tussen buiten en binnen. Hier wordt bij voorkeur gewerkt met een douche en bedrijfseigen kledij, en indien nodig wordt transport ontsmet.

De RAZ is de kern van het bedrijf: de productieruimte. “Deze zone is fysiek afgescheiden van alle andere zones. Alleen bedrijfseigen materiaal mag hier aanwezig zijn. Alle dieren zijn hier geboren of via quarantaine geïntroduceerd.”

Toegang tot de RAZ is strikt beperkt. “Alleen personeel en bezoekers die aan de bioveiligheidsvoorwaarden voldoen, mogen naar binnen. Douche en bedrijfseigen kledij zijn hier geen discussiepunt. Transport binnen de RAZ moet exclusief zijn: geen extern transport in deze zone.”

Zones moeten écht afgesloten zijn

Een cruciaal punt is dat elke zone honderd procent afgesloten moet zijn van de andere. “Een rode streep op de vloer is geen zone-afschending,” stelt Deley onomwonden. “Je hebt muren en deuren nodig. Pas daarna ga je looplijnen definiëren en vaste protocollen opstellen.”

Volgens hem is het essentieel dat protocollen zich bij aankomst op het bedrijf bijna vanzelf uitleggen. “Je kunt niet verwachten dat iedereen alles onthoudt. Zeker niet als je veel personeelswissels hebt.” Hij onderscheidt drie groepen onder het personeel als het gaat om kennis en handelingen op het gebied van biosecurity: mensen die het net allemaal goed geleerd hebben, mensen die er al jaren werken en waarbij de aandacht langzaam zakt, en nieuw personeel. “Als een nieuwe medewerker een fout maakt, is dat jouw schuld, niet de zijne.”

Minder vertrouwen in ontsmetting

Deley vindt dat men in de varkenshouderij teveel vertrouwt op het effect van reiniging en ontsmetting. “Ontsmetting werkt alleen als het juiste product wordt gebruikt, in de juiste dosis, bij de juiste temperatuur, gedurende de juiste tijd en in afwezigheid van organisch materiaal. Hoe vaak is dat in de praktijk echt zo? Ontsmetting geeft volgens mij te vaak een vals gevoel van zekerheid.”

Denken in protocollen is volgens Deley goed, maar ze moeten wel te allen tijde goed uitvoerbaar zijn. “We moeten niet streven naar perfecte, maar onhaalbare protocollen. Bedenk liever eenvoudige, herhaalbare protocollen die bij elke overgang tussen

zones exact hetzelfde zijn. En pas ze honderd procent strikt toe, ook tijdens een crisis.”

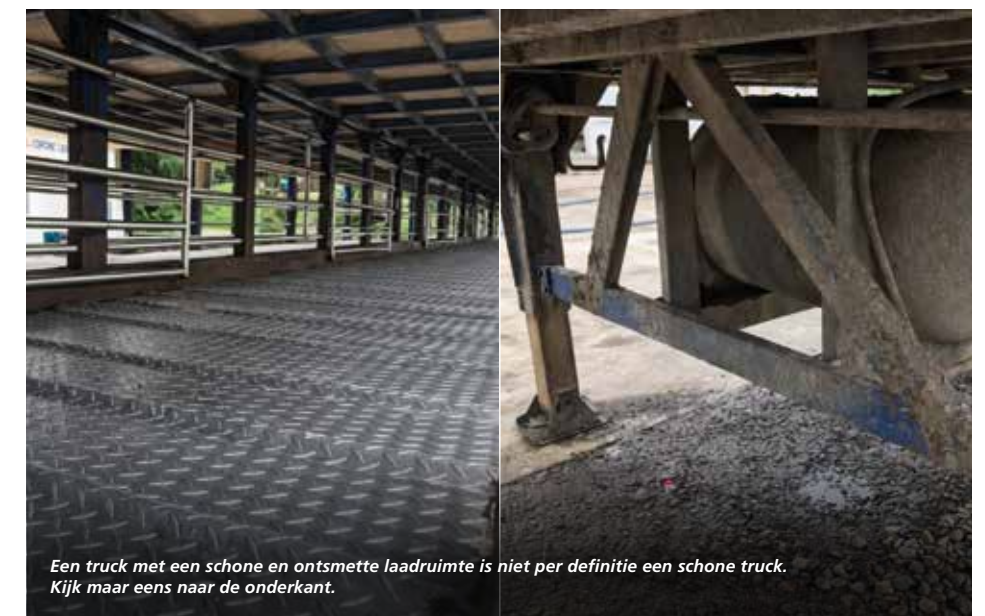
Een contact vermijden is volgens Deley altijd beter dan een contact controleren. Zwart-wit denken helpt daarbij. “Er bestaat ook geen ‘licht besmet’ bedrijf of ‘beperkt vuile’ zone. Als er een ongecontroleerd contact is tussen een zone met lagere en een zone met hogere status, degradeert de zone met hogere status onmiddellijk.”

Kijk rond, niet alleen op papier

Deley sluit af met een duidelijke oproep aan varkenshouders. “Blijf niet achter je bureau zitten. Loop rond op je bedrijf. Worden scheidingen in de praktijk omzeild? Zijn er deuren die zogenaamd ‘nooit open’ gaan? Metsel ze dicht.” Ook transport verdient extra aandacht. “Een vrachtwagen is nooit zo schoon als je denkt, ook al is hij van binnen helemaal gereinigd en ontsmet. Kijk maar eens onder de truck. De buitenkant is vaak het grootste risico. Houd extern transport dus buiten het bedrijf waar dat kan.”

Dat goede organisatie met sanitaire zones loont, blijkt volgens hem keer op keer bij uitbraken. “Bij Afrikaanse varkenspest zie je dat bedrijven die hun sanitaire zones op orde hebben ongeveer 10 procent van hun productie verliezen. Bedrijven die dat niet hebben, raken soms 80 procent kwijt.”

Bij Hendrix Genetics Swine wordt inmiddels standaard met drie sanitaire zones gewerkt. “En dat werkt,” besluit Deley. “We slagen erin om PRRS en andere ziekten buiten de deur te houden. Dat is geen toeval. Consequent en doordacht management van sanitaire zones draagt hier voor een belangrijk deel aan bij.” •

Een truck met een schone en ontsmette laadruimte is niet per definitie een schone truck. Kijk maar eens naar de onderkant.